

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-440/2016. számú ügyben**

Előadó: dr. Bódis Cecília

Az eljárás megindítása

A panaszos a szombathelyi Falco Zrt. zaj- és levegőszennyezése miatt fordult az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalához. A lakóhelye közelében működő telephely ártalmi álláspontja szerint a környéken lakó több száz ember mindennapjait érintik, de a hatóságok nem intézkednek.

Egy korábbi panasz alapján, az AJB-1255/2012. számú¹ jelentésben a korábbi ombudsman visszásságot tárt fel és – többek között – felkérte az ügyben eljáró környezetvédelmi hatóság igazgatóját, hogy az engedélytől eltérő, illetve engedély hiányában végzett környezetet veszélyeztető tevékenységeket a környezetkárosodás elkerülése érdekében megfelelően ellenőrizze és szankcionálja. Az akkori Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség igazgatója a jelentésre adott válaszlevelében² tájékoztatta a biztost arról, hogy a gyár zajkibocsátása a határértékeknek megfelel, továbbá mindent megtesznek a jelentés kezdeményezései alapján, amit a jogszabály előír. Arra is kitért a válasz, hogy a környezeti zajkibocsátás tekintetében az elfogadott zajcsökkentési intézkedési terv aktualitását veszti, mivel időközben a telephelyen folyamatban lévő beruházások miatt a Zrt. annak átdolgozását tervezi.

A panaszos szerint az eltelt időben nem javult a helyzet, sőt, az üzem bővítése kapcsán jelentősen romlott. A beruházások óta óriási füstfelhők és bűz terjeng, valamint jelentős a zaj a környéken. A panaszos szerint félő, hogy az átalakítások, fejlesztések, kapacitásnövekedés miatt a gyár számára határozatban³ 2015. december 20-ig előírt határidő lejártakor fokozottabbá válik a zajszennyezés, valamint a légszennyező anyagok kibocsátása is megnő⁴. Sérlemelte továbbá, hogy a kibocsátási, illetve kapacitási adatok nem teljesen nyilvánosak.

Mivel a panasz alapján felmerült az egészséges környezethez való alapvető jog és a lakók testi és lelki egészséghez való joga sérelmének gyanúja, az Ajbt. 20. § (1) alapján vizsgálatot indítottam, és vizsgálatra kértem fel az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőséget, valamint Szombathely Megyei Jogú Város polgármesterét. A vizsgálat részeként a Hivatal munkatársai 2015. december 2-án megtekintették a helyszínt.

Az érintett alapvető jogok

- az egészséges környezethez való jog (Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdés: „Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.”)
- a testi és lelki egészséghez való jog (XX. cikk (1): „Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. (2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.”)

¹ A jelentéseink teljes szövege a <http://www.ajbh.hu> honlapon a jelentések között – ügyszámra keresve – elérhetők: www.ajbh.hu/documents/10180/111959/201201255.pdf

² 2013. augusztus 6-én kelt, 15735-1/2013. iktatószámú levél

³ A 14922-2/2011. számú, Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (továbbiakban: ÉD-i KvTVF) határozata szerint a zajcsökkentési feladat II. üteme kivitelezési feladatainak határideje 2015. november 30., a tényleges zajhelyzet dokumentálásának határideje 2015. december 20.

⁴ A 9487-8/2012. számú levegővédelmi kötelezést tartalmazó ÉD-i KvTVF határozat részleges környezetvédelmi felülvizsgálatra kötelezte a céget, melynek határideje: 2013. december 31. volt.

Az alkalmazott jogszabályok

- A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.)
- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.)
- A környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Zr.)
- A környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet)
- A környezeti zaj- és rezgésterhelési határérték megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet (a továbbiakban: együttes rendelet)
- A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet (Lr.)
- A levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet (Hér.)
- A levegőterheltségi szint és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos szabályokról szóló 6/2011. (I. 14.) VM rendelet (VMr.)
- A környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet

A megállapított tényállás

A panasz tartalmazza, hogy a környezetvédelmi hatóság nem jár(t) el kellő hatékonysággal, mivel a zaj- és levegőszennyezés-kibocsátás méréseket előre egyeztettek a gyárral, továbbá a szélirány és a kiválasztott mérési pontok jelentősen torzítják a valós értékeket. Egyik alkalommal például akkor végeztek méréseket, amikor a gyár négy napig karbantartás miatt leállt. A panaszos a kéményből éjjel-nappal kiáradó füstől különböző napszakokban készült *felvételeket is csatolt*, mely az ott lakóknak egyértelműen azt bizonyítja, hogy nem megfelelően működik a gyár. Az interneten elérhető számos fotó⁵, videofilm tanúskodik arról, milyen „látványos” a füstölgő kémény a város határában, illetve pl. a *parkoló autók szélvédőjén* az ott dolgozók nyolc órás munkaideje alatt mennyi por, hamu gyúlik össze. Az erre vonatkozó adatok, közmeghallgatásról készült jegyzőkönyvek, videofelvételek több évre visszamenőleg nyilvánosan elérhetők.⁶

A panaszos és a megkeresett szervek által a rendelkezésemre bocsátott elemzések alapján *nem csak a látható por jelent problémát*, hanem a levegőminőségi – mérhető – rossz értékek (szállópor, stb.) is, melyek a tüdőbe rakódva komoly egészségkárosodást okozhatnak.

Az üzem 1939-ben Szombathelyen egy kis fűrészüzemként indult, mára Közép-Kelet Európa egyik *legjelentősebb bútór- és építőipari lemezgyártója*. A kilencvenes évektől megjelennek a működés miatti lakossági panaszok. Az üzem korábban messze nem ilyen mértékű gyártási volumennel működött.

A panaszos beadványában az egészségre ártalmas koncentráció hatásait elemezte, németországi példákat, elemzéseket mutatott be hasonló profilú gyáregységek levegő- és zajkibocsátási értékeiről és a problémák megoldására az elérhető legjobb technológia alkalmazása érdekében komoly technikai fejlesztést, beruházást sürgetett.

⁵ http://www.nyugat.hu/tartalom/cikk/fureszpor_auto_falco_gyar ,

⁶ Pl. http://www.nyugat.hu/tartalom/cikk/falco_gyar_kozmeghallgatas_gyor

Sérelmezte továbbá, hogy az ügyben eljáró hatóságok nem teszik nyilvánossá a kérelmeket és a határozatokat.

Arra tekintettel, hogy az ügynek komoly előzményei voltak és a korábbi ombudsmani jelentés kezdeményezéseket is tartalmazott, az Ajbtt. 21. § (1) bekezdése b) pontja alapján vizsgálatra kértem fel az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség Főigazgatóját, annak megállapítása érdekében, vajon

– az ügyben eljáró Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség⁷ (a továbbiakban: Felügyelőség) minden szükséges lépést megtett-e azért, hogy a 2015. december 20-ig előírt közbenső, ütemtervnek megfelelő intézkedések megtörténjenek, továbbá

– vizsgálta-e, hogy a tervezett és időközben valószínűleg megvalósult bővítés után változtak-e a telephely zaj- és légszennyezőanyag kibocsátásának körülményei.

Arra is választ vártam, vajon a gyár kapacitása egységes környezethasználati engedélyezési eljárás szükségességét felveti-e.

1. A Főfelügyelőség által küldött tájékoztatás alapján a legfontosabb előzmények és a korábbi ombudsmani jelentés után zajlott események a gyárral kapcsolatosan a következők:

A panaszbejelentések a Zrt. Zanati úti telephelyével kapcsolatban érkeztek, ahonnan a széliránytól függően por és fojtó szag terheli a környezetet. A bejelentésben kitértek arra, hogy a Zrt. telephelyén 2010-ben összesen 5 db új, helyhez kötött légszennyező pontforrás került telepítésre. A korábbi, utóbbi 5 évben végzett vizsgálatokat lezáró dokumentumok szerint a pontforrások kibocsátása megfelel a határértékeknek. A Zrt. eleget tett az adatszolgáltatási kötelezettségének is. Levegőtisztaság-védelmi szempontból a jegyzőkönyvek észrevételeket nem tartalmaztak.

A Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség (a továbbiakban: NyD-KTVF) Mintavételi és Zajmérő Csoportja 2010. június 4-én panaszbejelentés alapján zajmérést végzett a Zrt. telephelyén, melyről 130-8/1/10. iktatószámmal jegyzőkönyv készült.

Az NyD-KTVF munkatársai 2011. február 17. napján a panaszbejelentés alapján telephely-ellenőrzést tartottak, melyről jegyzőkönyv készült 3506/2011. ügyiratszámmal. Az ellenőrzés levegőtisztaság-védelmi, zajvédelmi és hulladékgazdálkodási területekre vonatkozóan zajlott. *Levegőtisztaság-védelmi szakkérdést illetően* az alábbiakat állapították meg:

A Zanati út 26. szám alatti, KTJ: 100426945 számú központi telephely 714-2/9/2009. számú levegővédelmi engedéllyel rendelkezik, ahol összesen 39 bejelentett pontforrás található, váltakozó üzemmódban üzemeltetve. A telephelyen hulladékégetést nem végeznek, csak a gyártásnál fel nem használható fa alapanyagból származó hulladéknak nevezett, főként faháncsdarálék technológiai hőhasznosítása történik lépcsős rostélyos fatüzelésű termoolaj előállító kazánban. Az ellenőrzéskor faforgácslap-gyártás nem folyt, az alapanyag-darálók nem működtek.

Az üzem előkészítő részén - ahol faaprítás, darálás történik - nagyméretű faforgács és fűrészpor depóniák találhatóak. Az NyD-KTVF munkatársai enyhe gyantaszagot tapasztaltak. Mivel csapadékos időjárás volt, a depónia melletti területen porszennyezésre utaló nyomokat nem találtak. A laminálólap-gyártás karbamid-, formaldehid-gyanta felhasználásával történik, melyet papír alapanyagra hordanak fel.

⁷ Jogszabályváltozásra tekintettel 2015. április 1-től a szerv jogutódja a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya, ld. a környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 66/2015. (III. 30.) Korm. rendelet 3. sz. melléklete.

A P123 jelű pontforrástól északi irányban enyhe gyanta és formaldehid szagot éreztek az ellenőrzést végzők. Azok a pontforrások, melyek szintén érintettek a formaldehid kibocsátásban, az ellenőrzéskor nem üzemeltek, mivel farostlemez-gyártás nem folyt. A farostlemez 8 mg/kg formaldehidet tartalmaz (laboratóriumi vizsgálatok alapján).

A Felügyelőség 2012. március 28-án kelt, 904-13/2012. iktatószámú, majd 2012. augusztus 8-án kelt, 904-25/2012. iktatószámú határozataiban az NyD-KTVF 714-2/9/2009. iktatószámú határozattal kiadott levegőtisztaság-védelmi engedélyt módosította. Ennek keretében új, P137 számú pontforrás bevezetését engedélyezte, valamint mérési előírással egészítette ki a korábbi határozatban előírt kötelezettségeket.

Mivel a cég tevékenységével kapcsolatban számos panaszbejelentés érkezett a területileg illetékes környezetvédelmi felügyelőséghez, a 2012. szeptember 3-án kelt, 9487-8/2012. iktatószámú határozatban a Zrt.-t részleges környezetvédelmi felülvizsgálatra kötelezte a levegőtisztaság-védelemre kiterjedő, környezetre gyakorolt hatások feltárása és megismerése érdekében.

A hatóság levegőtisztaság-védelmi ellenőrzést végzett a Zrt. telephelyén a környezeti levegő PM₁₀ szállópor és formaldehid koncentrációjának meghatározására, melyről MA- 410-L/12-H jelű mérési jegyzőkönyv készült.⁸ A felülvizsgálatról készült dokumentációt 2013. december 31. napjáig kellett benyújtani a hatóság felé. A Felügyelőség a 2013. július 8. napján kelt levelében tájékoztatta a Zrt.-t, hogy a MEDIOTECH Kft. által készített V/3/13/L/52 számú, a P127 jelű pontforrásra vonatkozó mérési jegyzőkönyvet megvizsgálta, és az levegőtisztaság-védelmi szempontból *megfelelő, határérték túllépés nem történt.* A Zrt. a határozatban foglalt köteleességének eleget tett.

A Zrt. 2013. október 3-án kelt levelében tájékoztatta a Felügyelőséget, hogy a forgácslap-gyártó üzeme 2013. október 15-én véglegesen leállításra kerül, így ezzel egy időben a pontforrások üzemelése is megszűnik (P102-P105, P109, P110-P117, P124-P125, P136). A Felügyelőség 2013. november 20-án kelt, 14459-6/2013. iktatószámú határozatban az NyD-KTVF által kiadott 714-2/9/2009. iktatószámú határozatot módosította. A módosítás többek között pontforrások törlésére vonatkozik.

A Zrt. 2013. december 11-én kelt levelében kérte a Felügyelőséget, hogy a környezetvédelmi felülvizsgálat elvégzéséhez szükséges határidőt hosszabbítsák meg 2014. január 31. napjáig, mivel az immisszió mérés-sorozatot még el kell végezniük, és a vizsgálatok elhúzódnak. A Zrt. 2014. július 29. napján pontforrás létesítési engedély kérelmet nyújtott be a Felügyelőségre.

A zajvédelmi szakvélemény megállapításai:

A zajkibocsátási határérték túllépés miatt a Zrt. 2011 októberében zajcsökkentési intézkedési tervet nyújtott be a Felügyelőségre, amely azt a 14922-2/2011. sz. határozatában jóváhagyta és kötelezte a Zrt.-t az abban foglaltak végrehajtására.

A telephely nagysága, az alkalmazott technológia összetettsége és a berendezések nagy száma miatt a zajcsökkentés ütemezetten történik. A Zrt. 2012. december 20-ig első ütemben az alábbi zajcsökkentést hajtotta végre:

1. Szitasor mögötti technológia zajcsökkentése akusztikai lehatárolások kiépítésével.

⁸ A részleges környezetvédelmi felülvizsgálatnak ki kellett terjednie (1) a diffúz légszennyező források, valamint a hozzájuk kapcsolódó kiporzás felmérésére, és szükség esetén annak csökkentése érdekében tett intézkedésekre, (2) a belső szállítás, a pneumatikus szállító- és adagoló-rendszerek valamint a leválasztó berendezések hatékonyságának vizsgálatára, szükség esetén azok kibocsátásának csökkentésére, (3) az anyagátadási helyek kiporzásának vizsgálatára, illetve csökkentésére, (4) a vészlefüvők kiiktatási lehetőségének vizsgálatára, (5) a formaldehid kibocsátás csökkentésének módjára, (6) valamint méréssorozatot kell végezni 5 kritikus helyszínen.

2. Függőleges tűztér zajcsökkentése és SPV szárító falazat hűtő ventilátorok meglévő akusztikai tokozásának megerősítése.

A Zrt. az elvégzett zajcsökkentés eredményességét a KG-Filter Kft. által készített, FI508-009-3. számú zaj vizsgálati szakvéleményével dokumentálta. A végrehajtott zajcsökkentés eredményeként a legkedvezőtlenebb fekvésű Kolozsvár utca 25. sz. alatti lakóháznál lévő éjszakai 9 dB-es *zaj kibocsátási határérték túllépés 6 dB-re csökkent.*

A zajcsökkentés második ütemében a függőleges tűztér zajcsökkentését 2013. december 20. teljesítési határidővel kívánta a Zrt. végrehajtani. Az új gyártócsarnok építése is befejeződött, jelenleg a próbaüzem zajlik, *a végleges használatbavételi eljárás során kerül ellenőrzésre a telephely környezeti zajkibocsátása.*

A Zrt. időközben új lamináló üzemszert épített. A KG-Filter Kft. FI508-004-3 számú mérési jegyzőkönyve alapján az új gyártócsarnok üzemeléséből származó zajkibocsátás a védendő lakóterület zajterhelésében változást nem okoz.

A Zrt. 2013. június 17-én kelt beadványában jelezte a Felügyelőséggel, hogy az elfogadott zajcsökkentési intézkedési terv átdolgozását tervezi, mivel a telephelyen megkezdett és folyamatban levő beruházások a zajcsökkentési intézkedési tervben szereplő üzemszereket és zajforrásokat érintik, illetve hogy az egyes technológiák áttelepítésével is zajcsökkentés érhető el. Az előbbieken leírtakra való hivatkozással a Zrt. az intézkedési terv módosítására vonatkozó kérelmét 2013 októberében benyújtotta a Felügyelőségre. Az átdolgozott intézkedési terv szerint – a folyamatban levő intézkedések mellett, az újonnan létesített gyártócsarnok zajvédelmi szempontok szerint történő kivitelezését és üzemeltetését követően – *az intézkedési tervben előírt zajcsökkentési eredmények a kitűzött határidőre teljesülnek. A tervezett módosítások a 2015. november 30-i (illetve december 20-i) végső teljesítési határidőt - álláspontja szerint - nem érintik.*

Az egyes zajcsökkentési ütemek végrehajtása után, annak eredményességét bizonyító zajmérések alapján készült szakvéleményt a Felügyelőségre folyamatosan be kell nyújtani.

A Felügyelőség által eddig megtett intézkedések környezeti zajvédelmi szempontból megfelelőek és jogszerűek voltak. *Felügyeleti eljárás megindítása nem volt indokolt.*

A levegőtisztaság-védelmi szakvélemény lényeges megállapításai:

A Zrt. tevékenységével kapcsolatban többször érkezett bejelentés az első fokú hatósághoz, miszerint a cég a tevékenysége során megsérti a levegővédelmi követelményeket: a telephely felől, a szélirány függvényében por és bűz (gyanta, illetve formaldehid szag) terheli a környezetében lévő lakosokat és szomszédos telephelyeket.

A bejelentéseket követően a környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság *minden esetben helyszíni ellenőrzést tartott* a Zrt. telephelyén, mely ellenőrzésekről jegyzőkönyv készült. A 2008. február 20-án tartott helyszíni ellenőrzésen a panaszbejelentés megalapozottnak bizonyult, ugyanis diffúz eredetű légszennyezés érte a Zrt.-vel szomszédos telephelyet, melynek kapcsán az NyD-KTVF kötelezte a céget, hogy tegyen intézkedést a légszennyezés megszüntetésére.

A Zrt.-vel szemben ezt követően nem érkezett további panasz egészen 2010 májusáig, melyben a bejelentő bűz- és porszennyezésre hivatkozik. A helyszíni ellenőrzésen készült 130/4/2010. ügyiratszámú jegyzőkönyv *nem támasztja alá a panaszbejelentés megalapozottságát: a szemlén levegőtisztaság-védelmi szempontból minden megfelelt.*

A harmadik panaszbejelentés kapcsán 2011. február 17-én a hatóság képviselői helyszíni ellenőrzést tartottak a Zrt. telephelyén. Levegőtisztaság-védelmi szempontból az alkalmazott technológia megfelelt.

A Felügyelőség 2014. szeptember 22-én kelt, 14233-2/2014. iktatószámú levelében tájékoztatta a Főfelügyelőséget, hogy a Zrt. benyújtotta számukra a 9487-8/2012. iktatószámú határozatban előírt részleges környezetvédelmi felülvizsgálat dokumentációt (a továbbiakban: dokumentáció), amely emissziómérési eredményeket is tartalmaz a 2013-as évre vonatkozóan.

A dokumentáció, melyet egy nemzetközi mérnöki iroda készített el, részletesen bemutatja a Zrt. telephelyén („A”, „B” és „C”) működő technológiákat. A részleges felülvizsgálat során az emissziómérés-sorozatot a Közép-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség (a továbbiakban: KD-KTF) akkreditált mérőlaboratóriuma végezte el, melyről előzetesen az első fokon eljáró Felügyelőséggel egyeztetéseket folytatott. A vizsgálatok a gyár emisszióira jellemző három légszennyező anyagra terjedtek ki, összesen 5 mérési ponton, összehasonlítva az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) által mért eredményekkel. (A mérési pontokat a Főfelügyelőség válaszlevelében ábrán is szemléltette.)

Összegezve a kapott adatokat, a tájékoztatásból látható, hogy a Felügyelőség a 2013-as évben négy alkalommal, negyedévenként egyszer, körülbelül két hétig tartó emissziómérés-sorozatot végzett a Zrt. közelében kijelölt mérési pontokon annak megállapítására, hogy a cég a tevékenysége során betartja-e a levegő védelmi követelményeket, mivel az állandó panaszbejelentések kapcsán a Felügyelőség kötelezést írt elő részleges környezetvédelmi felülvizsgálat elvégzésére. A dokumentáció 3. és 4. számú mellékletei a szállópor, a nitrogén-oxidok, valamint a formaldehid mérési eredményeit mutatják be. A jegyzőkönyvekben szereplő eredmények alapján megállapítható, hogy a vizsgált időszakban a nevezett légszennyezők határérték feletti légszennyezést nem okoztak (szállópor tekintetében történt határérték túllépés az „A” jelű telephelyen 24 órás átlagot figyelembe véve, azonban a por a területről a 4. és az 5. mérőpont irányába nem jutott el olyan mértékben, ami ott számottevő hatást eredményezett volna).

A dokumentáció alapján – melyet akkreditált méréssorozat is alátámaszt – a Zrt. betartja az elérhető legjobb technika előírásait, a pontforrás működési engedélyben meghatározott határértékeket egyetlen esetben sem lépték túl. A helyszíni ellenőrzések során *egyetlen alkalommal találták megalapozottnak a panaszbejelentést, melynek kapcsán kötelezte a hatóság a Zrt.-t, hogy tegyen intézkedéseket a diffúz porszennyezés megszüntetésre.*

Fentieket tekintve megállapítható, hogy a Zrt. tárgyi ügyében eljáró első fokú hatóság a korábban illetékes NyD-KTVF-vel együttműködve –, szakmailag megalapozottan járt el a panaszbejelentéseket követő helyszíni ellenőrzésekkor, valamint a részleges környezetvédelmi felülvizsgálati eljárás során. *A rendelkezésre álló iratanyagból látható, hogy a Zrt. a jogszabályban előírt határértékeket betartotta.* A 2014. januárban készült felülvizsgálati dokumentáció alapján is megállapítható, hogy a vizsgálati eredmények fényében a vizsgált pontforrások illetve felületi források és vizsgált légszennyező anyagok esetén a pontforrások, illetve felületi források környezetében kialakuló rövid idejű maximális légszennyező anyag koncentráció – az alap levegőterheltség figyelembevételével – *nem érte el a vonatkozó légszennyezettség határértékeket.*⁹

E tények figyelembe vételével, – melyek a dokumentáció mellékleteiben szerepelnek – a részleges környezetvédelmi felülvizsgálat eredményesnek tekinthető, a 2013-as évben elvégzett mérési időszakban jelentős környezeti hatást nem tapasztaltak a hatóság munkatársai, határérték túllépés nem történt az adatok elemzése és kiértékelése alapján. A bővítéssel és technológia-átalakítással (a régi forgácslap-gyártó sor 2013 decemberében leállt, és 2014 januárjában indult az új) kapcsolatos légszennyezőanyag-kibocsátás változásáról megkeresésünkkor még nem voltak információk a Főfelügyelőség birtokában.

⁹ Ld. a jelentés mellékletében

A Főfelügyelőség azt állapította meg, hogy a Felügyelőség által eddig megtett intézkedések levegőtisztaság-védelmi szempontból megfelelőek és jogszerűek voltak. Felügyeleti eljárás megindítása nem volt indokolt. A levegőtisztaság-védelmi szakvélemény kialakításánál az Lr. és a Hér. előírásait vették figyelembe.

2. Figyelemmel arra, hogy a panaszos által rendelkezésemre bocsátott sajtóhírekben¹⁰ megjelent az is, hogy a folyamatos lakossági panaszok miatt egyeztetések folynak a jövőbeni ingatlan kisajátítási eljárásokról, megkerestem Szombathely Megyei Jogú Város polgármesterét és a település szintű probléma kezeléséről kértem az álláspontját.

Az elsősorban a keleti városrészt érintő problémát elismerve Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlése az elmúlt időszakban több ízben is foglalkozott a Zrt. működéséből származó környezeti hatások kérdéskörével.

2014 tavaszán a polgármester a Felügyelőségtől, mint kijelölt környezetvédelmi hatóságtól tájékoztatást kért az elmúlt években végzett környezetterhelési vizsgálatokról a vállalat környezetében lévő lakóterületek vonatkozásában. A polgármester arról számolt be, hogy „az üzem folyamatosan fejlődik, így fejlődik Szombathely, Vas Megye és Magyarország is. A megyeszékhelyen 2010-2014. között 45%-os a GDP növekedés, ez a térségben meghatározó mértékű. A Zrt. 2 évvel ezelőtt 6 milliárd Ft-os fejlesztést hajtott végre, 2014 májusában pedig 12 milliárd Ft-os beruházás avatása történt meg. Magyarország Kormánya számára is fontos az itteni tevékenység, az, hogy folytatódjék a hagyományosnak nevezhető bútortalpas gyártás. Az ipari tevékenység és annak működési szabályai Magyarországon meghatározottak és azokat be kell tartani. Abban az esetben, ha ezeket a szabályokat az üzemek betartják, akkor nyilvánvalóan a várost is gazdagítják, azzal, hogy termelnek, munkahelyet adnak és nem utolsósorban adót is fizetnek. A 2014. májusi beruházás és a folyamatos, a környezetterhelést csökkentő beruházások is azt mutatják, hogy ez a cég itt akar maradni Szombathely városában, ez azonban csak úgy lehetséges, ha a várossal, a városlakókkal jó a kapcsolata.”

A polgármester kiemelte, hogy az ún. *Pick telep*¹¹ kedvezőtlen helyzetben van, mivel *beékelődik* iparterületi létesítmények közé, környezetterhelési szempontból fokozottan veszélyes zónában található. Ennek oka, hogy a korábbi időszakban az ott dolgozók részére létesítették a lakótelepet, melyet az *iparterület időközben körülnőtt*. E probléma 80-100 darab lakóingatlant érint a Zrt. telephelye környezetében. Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Zrt. vezetése az elmúlt időszakban *folyamatos egyeztetéseket tartott* annak érdekében, hogy a lakóterület környezeti terhelése rövidtávon minél inkább csökkenjen, hosszabb távon pedig *közösen keresik a lehetőséget*, hogy az érintett lakók számára a lakhatás feltételrendszere a város más részén megoldott legyen.

Vizsgálatom folyamán, jelentésem kiadását megelőzően jutott a sajtóból¹² a tudomásunkra, hogy a zöldhatóság haladékot adott a mérőberendezések felszerelésére, azaz határidőt hosszabbított a kötelezettség teljesítésére, *mely döntést Szombathely város megtámadta*. Rövid úton, 2015. október 21-én történt megkeresésre az önkormányzattól kapott hivatalos tájékoztatás alapján rögzíthető, hogy több eljárás is folyamatban volt. 70.95-2/2015. ügyszámon az önkormányzat kérte a zöldhatóságtól az ügyféli jogállása megállapítását a folyamatban levő és azt követő eljárásokban.¹³

¹⁰ Pl. ld. http://www.frisss.hu/tag/falco_zrt

¹¹ Megjegyzendő, hogy az érintett Pick lakótelep „településközpont vegyes terület”, az Éhen Gyula lakótelep „kisvárosias lakóterület”, a Vépi út és Ikervár utca közötti családi házas terület szintén „kisvárosias lakóterület” besorolású.

¹² http://www.nyugat.hu/tartalom/cikk/szombathely_önkormanzat_falco_gyar_fellebbezes

¹³ Megjegyzés: A panaszos is ügyfél az eljárásokban, az ügyféli jogállást megállapító végzés száma: 3464-8/8/2014.I.

A Nyugat-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség jóváhagyta 2015 februárjában a kérelmet, majd tájékoztatta az önkormányzatot, hogy folyamatban van az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás a Főfelügyelőségnél, valamint egy levegőtisztaság-védelmi eljárás, és egy nem veszélyes hulladék hasznosítására irányuló engedélyezési eljárás.

A hatóság (a már megváltozott szervezeti struktúrában a *Vas Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya*) levegőtisztaság-védelmi eljárásban hozta azt a határozatot, melyben a működési engedélyt megváltoztatta és az automata mérőrendszer telepítésére és üzembe helyezésére 2016. január 30-ig haladékot adott¹⁴. A határidő módosításáról szóló határozatot az önkormányzat 2015. október 13-án kapta meg, majd fellebbezést nyújtott be ellene. A fellebbezés indoka, hogy a döntés nem szolgálja Szombathely Megyei Jogú Város lakosságának érdekeit, sőt kifejezetten sérti az állampolgárok Alaptörvényben biztosított egészséges környezethez való jogait.¹⁵

Munkatársaim helyszíni bejárásom győződtek meg arról, hogy a panaszban foglalt érzékelhető levegőszennyezés és hallható zajhatások milyen mértékben zavarhatják a területen élők mindennapjait. Tapasztalataink szerint, a hatósági dokumentáció ellenére, mely túllépéseket nem rögzített, meglepően kellemetlen szag volt érzékelhető a szeles idő ellenére is. A szúrós, irritáló szag folyamatosan érezhető volt, a Pick lakótelepen szálló por pedig szemmel látható volt pl. a gépkocsik szélvédőjén. A monoton, zúgó hang egy hétköznapi délelőtti órán is kifejezetten hallható volt.

Február 1-jén lejárt a határidő, ameddig mérőműszert kellett volna felszerelnie. A gyár korábban kapott is haladékot, most azonban hiába próbáltak hosszabbítani, a hatóság elutasította kérelmüket. Mivel nem történt változás, a hatóság bírságot szabott ki, a törvényi maximumot, 1 millió forintot kell fizetniük.¹⁶

A vizsgálat megállapításai

A hatáskör tekintetében

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint – többek között – a helyi önkormányzat tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet értelmében az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség a környezetvédelemért felelős miniszter irányítása alá tartozó, központi hivatalként működő központi költségvetési szerv, a környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőségek (valamint jogutódaik, a környezetvédelmi és természetvédelmi hatóságként eljáró megyei kormányhivatal) államigazgatási hatósági jogkörben eljáró költségvetési szervek. Jelen ügyben megállapítható, hogy az önkormányzat, illetve a felügyelőség, valamint a jogutód kormányhivatal az Ajbt. 18. § (1) bekezdés b) pontja alapján hatóságnak minősül, tehát az ügy vizsgálatára a biztos hatásköre kiterjed.

¹⁴ A határozat száma VAV/KTF/61-39/2015.

¹⁵ Vizsgálatunk lezártakor a sajtóból értesültünk arról, hogy a fellebbezést elutasították, tehát a 2016. január 31-ig tűzött határidő jogerős. forrás: http://www.nyugat.hu/tartalom/cikk/108366_elbukta_a_varos_a_falco_fellebbezest

¹⁶ <http://vaol.hu/hirek/millios-buntetest-kapott-a-falco-gyar-egyeteres-a-tobbparti-munkacsoportban-1752328>

A vizsgált alapjogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

Magyarország Alaptörvényének és az Ajbt. hatályba lépésével az alapvető jogok biztosa követni kívánja a fenti gyakorlatot, így míg az Alkotmánybíróság eltérő álláspontokat nem fogalmaz meg, eljárása során irányadónak tekinti a testület eddigi megállapításait. Mindezt alátámasztandó, az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.

1. Az Alaptörvény XXI. cikke szerint Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez, illetve a XX. cikk (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez, továbbá a (2) bekezdés rögzíti, hogy ezt a jogot Magyarország – többek között – a környezet védelmének biztosításával valósítja meg.

Az Alkotmánybíróság 28/1994. (V. 20.) AB határozatában megállapította, hogy az egészséges környezethez való jog jelenlegi formájában nem alanyi alapjog, de nem is pusztán alkotmányos feladat vagy államcél, amelynek megvalósítási eszközeit az állam szabadon választhatja meg, hanem elsősorban önállósult és önmagában vett intézményvédelem, azaz olyan sajátos alapjog, amelynek az objektív, intézményvédelmi oldala túlnyomó és meghatározó. Így az e joggal kapcsolatos kérdéseket túlnyomó részt az állami szervek környezetvédelmi intézkedések tételére vonatkozó kötelessége oldaláról kell vizsgálni, nem pedig az egyes embereket a konkrét helyzetben megillető jogosultságok oldaláról. Az egészséges környezethez való jog az állam környezetvédelemre vonatkozó kötelességei teljesítésének garanciáit emeli az alapjogok szintjére.

E jog sajátosságai folytán mindazokat a feladatokat, amelyeket másutt alanyi jogok védelmével teljesít az állam, itt törvényi és szervezeti garanciák nyújtásával kell ellátnia.

Az Alkotmánybíróság fenti határozata alapján az állam¹⁷ nem élvez szabadságot abban, hogy a környezet állapotát romlani engedje, vagy a romlás kockázatát megengedje. E magas szintű védelem miatt elvárt tehát, hogy megalapozott, körültekintő előkészítés előzze meg azon döntéseket, amelyek közvetlen hatással vannak az élő és élettelen környezetre, a lakosság egészségi állapotát meghatározó tényezőkre.

2. Az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése alapján *mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez*, továbbá a (2) bekezdés rögzíti, hogy ezt a jogot Magyarország – többek között – a környezet védelmének biztosításával segíti elő. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az egészségeshez való jog az Alaptörvény rendelkezései alapján is az emberi méltóság sérthetlenségéből vezethető le, ezért az erre vonatkozó korábbi értelmezését fenntarthatónak nyilvánította. Megállapította továbbá, hogy „Az egészségeshez való alanyi jog az egyén testi és lelki integritását védi, s mint ilyen az ember egészségének megőrzésére szolgál.”

¹⁷ Bár az Alkotmánybíróság határozata itt csak az államot említi, azonban az önkormányzati hatáskörben eldöntendő kérdések szempontjából a közhatalmat gyakorló szerv az önkormányzat, így ezekben a kérdésekben az Alkotmánybíróság megállapítása az önkormányzatokra is kiterjed.

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdését az egészséghez való jog alanyi oldalának, míg a (2) bekezdését az objektív, intézményvédelmi oldalának tekinti.¹⁸ Az Alaptörvény az egészséges környezethez, valamint az egészséghez való két alapvető jogon keresztül közvetlen kapcsolatot teremt a környezet állapota és az ember testi, lelki egészsége között. Így az ezen alapvető jogokkal kapcsolatos kérdéseket mindig vizsgálni kell az állami szervek környezetvédelmi intézkedések tételére vonatkozó kötelessége oldaláról is.

Az ügy érdemében

Az utóvizsgálat célja annak elemzése volt, hogy a korábbi, már hivatkozott jelentés kiadása óta beérkezett panaszok alapján, valamint a bővült működésre tekintettel az ügyben eljáró Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség¹⁹ minden szükséges intézkedést megtett-e a telephely zaj- és légszennyezőanyag kibocsátásának ellenőrzése, a határértékek betartása, tehát közvetve az egészséges környezethez való jog és az egészséghez való alapjog biztosítása érdekében.

1. Az Lr. szerint *egészségügyi határérték* az emberi egészségre gyakorolt káros hatások elkerülése, megelőzése vagy csökkentése céljából, a tudományos ismeretek alapján meghatározott, tartós egészségkárosodást nem okozó levegőterheltség szintje. Nitrogén-oxidoknak nevezzük a nitrogénnek (N) oxigénnel (O) alkotott vegyületeit.

Köznapi értelemben nitrogén oxidok (NO_x) alatt leginkább a nitrogén-oxidot (NO) és nitrogén-dioxidot (NO₂) értjük. A légszennyezés mérésénél is ezen vegyületek mérése történik. A nitrogén oxidok hő hatására jönnek létre.

Az Lr. szerint a nitrogén-oxidok: a nitrogén-monoxid és nitrogén-dioxid térfogati keverési arányának (ppbv) a nitrogén-dioxid tömegkoncentrációjának egységeiben kifejezett (µg/m³) összege.

Az Országos Környezet-egészségügyi Intézet kiadványa szerint²⁰ a nitrogén-oxid légzőszervi megbetegedéseket okoz, a légutak nyálkahártyájának és a szem kötőhártyájának gyulladását, a vérerek kitágulását eredményezheti. 200 mg/m³ fölött roncsolja a tüdő szöveteit.

A tényállásban említett szálló por (Particulate Matter: PM) szilárd részecskék az égetés talán egyik legkritikusabb légszennyező anyagai. A szálló por a levegőben szuszpendált szilárd és/vagy folyékony részecskék elegye. A szálló port szemcsemérete alapján két nagy csoportra lehet bontani: a 10 mikrométer átmérőjű szemcséket durva részecskéknek (PM₁₀) nevezik, ezek a szemcsék az alsó légutakba jutnak le. A 2,5 mikrométernél kisebb átmérőjű, „finom” porszemcsék (PM_{2,5}) alkotják az egészségkárosító hatás szempontjából jelentősebb frakciót, ezek már lejutnak a tüdő légkócskáiba is.

Az Lr. szerint²¹ a légszennyező forrás létesítésekor és működése során levegővédelmi követelmények megállapítása és alkalmazása szükséges. A levegővédelmi követelmények teljesülését a légszennyező forrás hatásterületén biztosítani kell.

Az 5. § (3) bekezdése szerint e jogszabály hatálybalépését követően engedélyezett, bűz kibocsátással járó környezeti hatásvizsgálat köteles vagy egységes környezethasználati engedély köteles tevékenységek, illetve létesítmények esetében a bűzterhelőnek védelmi övezetet kell kialakítania.

¹⁸ 3132/2013. (VII. 2.) AB határozat

¹⁹ A már hivatkozott jogszabályváltozásra tekintettel 2015. április 1-jétől a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal.

²⁰Ld: http://oki.wesper.hu/files/dokumentumtar/Az_egyes_legszennyezok_egeszsegkarosito_hatasai.pdf, az ott megjelölt forrás: WHO Air Quality Guideline - Global Update, 2005

²¹ 5. § (1), (2)

A (4)²² bekezdés értelmében a környezetvédelmi hatáskörében eljáró megyei kormányhivatal a (3) bekezdés szerinti védelmi övezet nagyságát – a környezetvédelmi engedélyben, egységes környezethasználati engedélyben a legnagyobb teljesítmény-kihasználás és kedvezőtlen terjedési viszonyok (különösen az uralkodó szélirány, időjárási viszonyok) mellett, a domborzat, a védőelemek és a védendő területek, építmények figyelembevételével – a légszennyező forrás határától számított, legalább 300, legfeljebb 1000 méter távolságban lehatárolt területben határozza meg.

Megállapítottam, hogy számos esetben vizsgálták az üzem működését, határérték-túllépést azonban nem állapítottak meg. Fontos megjegyezni, hogy a 2014 januárjában elindult új gyártósor légszennyezettségi adatairól a Főfelügyelőség tájékoztatása szerint, vizsgálatom idején még nem áll rendelkezésre információ.

A kapott tájékoztatás iratai, az adatok elemzése alapján ombudsmani eszközökkel nem igazolható a panaszban feltételezett levegőminőségi határérték túllépés.

Ugyanakkor – figyelemmel arra, hogy a panaszos által rendelkezésünkre bocsátott sajtóhírekben²³ megjelent az is, hogy a folyamatos lakossági panaszok miatt egyeztetések folynak a jövőbeni ingatlan kisajátítási eljárásokról – úgy vélem, hogy a hatósági, valamint önkormányzati működés fontos pillérét képező közbizalom megingását eredményezheti az, hogy ilyen mértékű ellentmondás feszül a hatóság által mért adatok, megállapítások, intézkedések (pl. határidő-módosítások) és a lakossági tiltakozás tartalmi elemei, valamint a saját munkatársaim által egyszerű, érzékszervekkel tapasztalható körülmények között.

Az adatok, az automata mérőműszer által nyerhető információk hiánya a hatósági működésbe helyezett közbizalmat szintén megingatja.

A jelenleg folyamatban levő – új – eljárásokról a rám vonatkozó hatásköri szabályok alapján nem foglalhatok állást. A lezajló egységes környezethasználati engedélyezési eljárás választ ad több nyitva álló kérdésre. Ezúton nyomatékosan kifejezem annak a fontosságát, hogy a hatóság fokozott figyelemmel járjon el az eljárás lefolytatásakor és kellően transzparens méréseket végezzen, végeztessen.

2. A Zrt. a számára előírt és az elvégzett zajcsökkentés eredményességét a szakvéleménnyel dokumentálta. A Főfelügyelőség tájékoztatása szerint a végrehajtott zajcsökkentés eredményeként a legkedvezőtlenebb fekvésű Kolozsvár utca 25. sz. alatti lakóháznál lévő éjszakai 9 dB-es *zaj kibocsátási határérték túllépés 6 dB-re csökkent.*

A Főfelügyelőség megkeresésemkor adott tájékoztatása szerint *az intézkedési tervben előirányzott zajcsökkentési eredmények a kitűzött határidőre – várhatóan – teljesülnek. A tervezett módosítások a 2015. november 30-i, illetve december 20-i végső teljesítési határidőt nem érintik.*²⁴ Hangsúlyozom, hogy bár a határérték túllépése a jogszabály alapján nem tekinthető jelentősnek, ugyanakkor *az ott élő családok szempontjából amennyiben a 6 dB-es túllépés megmarad, az is számottevőnek számít, mely az egészséges környezethez való joggal összefüggő visszásság veszélyét hordozza magában.*

Álláspontom szerint az általam vizsgálható környezetvédelmi hatóságnak, valamint Önkormányzatnak a településen lakók egészséges környezetének biztosítása érdekében mindent meg kell tennie azért, hogy a lehető legkisebb környezeti terheléssel járjon a gyár működése, és törekednie kell arra, hogy az a határértékeket egyáltalán ne haladja meg.

²² Módosította: 527/2013. (XII. 30.) Korm. rendelet 92. §, 70/2015. (III. 30.) Korm. rendelet 159. § (2) a).

²³ Pl. ld. http://www.frisss.hu/tag/falco_zrt

²⁴ A 14922-2/2011. számú, ÉD-i KvTVF határozat szerint a zajcsökkentési feladat II. ütemének kivitelezési feladatainak határideje 2015. november 30., a tényleges zajhelyzet dokumentálásának határideje 2015. december 20. volt.

Az egészséges környezethez való jog érvényesítésének eszköze nem kizárólagosan a közigazgatási jogi út. A közigazgatási intézményrendszer keretein kívül az állampolgároknak lehetőségük van arra, hogy a polgári jog eszközeivel is elősegítsék a környezetükből származó zavaró hatások csökkentését. Mindamellett fontosnak tartom kiemelni azt is, hogy a polgári eljárások költség- és időigényesek, ezért ezen jogi eljárást tapasztalataim szerint a panaszosok nem tartják alkalmasnak problémájuk gyors rendezésére, így ritkán veszik igénybe.

3. A Kvt. 12. §-a tartalmazza a nyilvánosság és tájékoztatás alapelvét. A környezet védelmével kapcsolatos állampolgári jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése céljából a közfeladatot ellátó szervek mindenki számára lehetővé teszik a környezetkárosító tevékenységek, a környezet és az egészség lényeges összefüggéseinek és azok fontosságának megismerését. Mindenkinek joga van a külön jogszabályban meghatározott környezeti információkat – mint közérdekű adatokat – megismerni. Az Lr. 2. §-a 10. pontja szerint az *érintett nyilvánosság* a nyilvánosság azon része, amelyre a légszennyezettségi zónák intézkedési programjáról való döntés – különösen annak környezeti hatásai miatt – kihat vagy kihathat. A levegőterheltségi szintet és a légszennyezettségi határértékek betartását az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) vizsgálja. Az ügyben eljáró felügyelőségek eljárásuk során, valamint az azt megalapozó szakvélemények beszerzése, illetve a panaszos bejelentések kivizsgálása terén a *jogszabályi kötelezettségüket teljesítették*. A panaszos ügyféli jogállása alapján iratbetekintési jogával élhetett, a hatóság engedélye alapján. A Felügyelőség a dokumentációt – beleértve a mérési eredményeket is – a nyilvánosság számára hozzáférhetően a honlapján elérhetővé tette. Ezzel kapcsolatban alapjogi visszásság nem állapítható meg, ugyanakkor a lakossági fórumokról készült, rendelkezésre álló anyagok tanulmányozása alapján tetten érhetők az információhiányból eredő problémák, ezért a jövőre nézve ezúton felhívom a figyelmet a nyilvánosság minél teljesebb körű, rendszeres tájékoztatásának a fontosságára.

4. A városi szintű probléma oldaláról nézve fontos kiemelni, hogy a települési önkormányzatnak az épített és természeti környezet védelmével, az egészséges környezet fenntartásával kapcsolatos feladata is van²⁵. Felel a jogszabályok keretein belül pl. a településrendezési feladatok ellátásáért. E feladatait a települési önkormányzat többek között a helyi építési szabályzat, valamint a településrendezési tervek elkészíttetésével és azok elfogadásával látja el.²⁶ Az Önkormányzat kifejezett törekvése a lakóövezet problémáinak megoldása, mely törekvését támogatom.

Összefoglalva a fentieket a Kvt. szerint a környezetnek vagy valamely elemének igénybevételével, illetőleg terhelésével járó tevékenység, azaz a környezethasználat megszervezését és végzését az *elővigyázatosság, a megelőzés és a helyreállítás alapelvei* mentén kell végezni. A megelőzés elve olyan általános környezetpolitikai és környezetjogi elv, melynek célja, hogy a környezethasználók és a hatóságok a károk utólagos helyreállítása helyett a hangsúlyt a károk megelőzésére, elkerülésére fektessék. Az ombudsmani hatáskör és eljárási (bizonyítási) eszközök hiányában a panaszos által észlelt füstfelhő elemzésére, az általa közölt adatok megalapozottságáról való állásfoglalásra, részletes elemzésére az állítások igazolására vagy cáfolására, a kapott szakmai anyagok és a panaszos lakosság által észleltektől ellentmondás feloldására nincs eljárási lehetőség. Megállapítom, hogy az évek óta fennálló lakossági *panaszokat megalapozó, fentiekben összefoglalt problémák*, melyeket a munkatársaink helyszíni észlelései is alátámasztottak, és az ezzel összefüggő elhúzódó eljárások a tisztességes eljáráshoz fűződő, az egészséges környezethez, valamint az ott élők egészséghez való jogai érvényesülésével összefüggésben alapjogi visszásság veszélyét hordozzák.

²⁵ Möt. 13. § (1) 11. pont

²⁶ Étv. 6. § (1) bekezdése

A gyár működésében időről-időre eszközölt változások folyamatosan újabb és újabb helyzetet eredményeznek, melyek a határidők módosításával járó hatósági eljárásokat eredményeznek. Az érintett hatóságok általam vizsgálható eljárásai tekintetében hangsúlyozni szeretném, hogy a bővítéssel járó, megváltozott kibocsátási értékek újabb, transzparens méréseket tartalmazó ellenőrzését, az engedélyek kiadása előtti körültekintő eljárást elengedhetetlennek tartom. Javasolom, hogy a határidő lejárta után a hatóság ismét vizsgálja meg a légszennyezési adatokon túl a zajkibocsátást is. A Zr. 18. §-a szerint, ha az üzemeltető az intézkedési tervet kijelölt határidőre nem vagy csak részben hajtja végre, illetve a zaj az intézkedések ellenére is túllépi az előírt határértéket – a közüzemi létesítmények, valamint a közlekedési vonalas létesítmények kivételével – a környezetvédelmi hatóság a tevékenységet: a) 1-6 dB túllépés között korlátozza, b) 7-10 dB túllépés között felfüggeszti, c) 10 dB túllépés felett megtiltja.

Vizsgálati megállapításaim célja, hogy elősegítsék a hatályos jogszabályoknak való megfelelés követelményének folyamatos érvényre juttatását, a hatósági ellenőrzésekbe vetett megrendült közbizalom helyreállítását.

Mivel a gyár kapacitása 2015-re elérte a jogszabályban meghatározott szintet²⁷, az egységes környezethasználati eljárás hatálya (ezáltal a környezetvédelmi engedélyezési eljárás hatálya) alá is tartozik, ennek lefolytatása jelenleg folyamatban van. Az eljárás lefolytatását követően kiadott egységes környezethasználati engedély alapján az egyes környezeti elemekre vonatkozó környezetvédelmi követelmények tisztázódnak, az eredményekről ezúton kérem a tájékoztatást. A probléma nagyságára tekintettel támogatom az önkormányzatot azon elhatározásában, hogy a lakóövezet problémáinak megoldását *minden lehetséges eszközzel segítse elő*. Szükségesnek tartom, hogy folyamatos egyeztetéssel legyenek elkötelezettek az egészség megőrzése érdekében a problémák – szükség esetén szakértő bevonásával – történő kezelésében.

Intézkedések

A megalapozott lakossági panaszok alapján felkérem az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség főigazgatóját, hogy

- folyamatosan és fokozott figyelemmel kísérje az illetékes környezetvédelmi hatóság eljárását a gyár 2015. december 20-ig vállalt kötelezettségei teljesítése tekintetében,
- a hiányzó légszennyezettségi adatok beszerzését, nyilvánossá tételét írja elő,
- az egységes környezethasználati eljárás lefolytatását követően kiadott egységes környezethasználati engedély alapján az egyes környezeti elemekre vonatkozó környezetvédelmi követelmények eredményeiről adjon számomra is tájékoztatást.

Felkérem az ügyben jelenleg eljáró Vas Megyei Kormány megbízottat, hogy

- tegye elérhetővé a naprakész légszennyezettségi adatokat,
- a zajvédelem eszközeit folyamatosan alkalmazza, éljen a Zr.-ben részletezett eszközökkel,
- a lakossági panaszokat kiemelt figyelemmel kezelje.

Felkérem Szombathely Megyei Jogú Város polgármesterét, hogy *vizsgálja meg, milyen intézkedésekkel csökkenthető* érdemben az érintett társasházakban lakók terhelése, adjon meg minden lehetséges (jogi, szakmai, pénzügyi stb.) segítséget számukra.

Javaslataim érvényesülését, a problémák kezelésének hatékonyságát jelentésem kiadásától számított fél éven belül – hivatalból indított utóvizsgálat keretében – ellenőrzöm.

Budapest, 2016. március

Székely László sk.

²⁷ 314/2005.(XII.25.) Korm. r a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról

Melléklet

A részleges környezetvédelmi felülvizsgálat dokumentáció 2013 évi emissziómérési eredményei (részlet, 2014. szept.)

A PM₁₀ méréssel kapcsolatos észrevételek az alábbiak:

A legtöbb mérési adat a PM₁₀ esetében áll rendelkezésre. A megengedett koncentrációt ez a légszennyező anyag haladta meg nagyobb gyakorisággal, mivel a szilárdtüzelésű lakossági fűtés nagymértékben hozzájárul a porkibocsátáshoz. A Zrt. telephelye környezetében kijelölt mérőpontokon mért PM₁₀ koncentrációértékek menete hasonló képet mutat, mint a referenciaként használt szombathelyi OLM mérési ponton, ugyanabban az időszakban mért mérési eredményeké. A koncentrációértékekben az első negyedévben figyelhető meg az összes (1-5.) mérési ponton jelentkező szignifikánsan magasabb érték a szombathelyi OLM mérési pont eredményéhez képest. Ebből arra lehet következtetni, hogy ezen a napon az 1-5. mérési pontok környezetében az alapszennyezettségre helyi, lokális szennyezés rakódott, azonban ennek mértéke a fűtési szezonban időjárástól függően kialakuló magas alapszennyezettség miatt nem megállapítható.

A vizsgálat időszakaiban a 3. mérési pont környezetében a környezeti levegő PM₁₀ 24 órás átlagkoncentrációja több alkalommal túllépte a fent említett rendeletben előírt egészségügyi határértéket. A forrásnak egyértelműen a területen deponált faforgács halmok voltak tekinthetők. Az erőteljes légmozgás a száraz idő miatt kiszáradt halmok anyagát könnyen hordta, illetve azok a rakodás és anyagmozgatás során erőteljesen porzottak. A forrástól származó szennyezett levegő a mért szélirányokat figyelembe véve elsősorban a DK-D-DNY területeket terhelheti. Ez megfigyelhető volt az alapanyagtértől D-DNY irányban lévő 4. és 5. mérési pontokon mért eredményeken, azonban a hatás nem volt akkora, hogy ezeknek a mérőpontoknak a környezetében PM₁₀ határérték feletti koncentrációkat okozott volna.

Az óras mérési átlagok lefutása alapján megállapítható, hogy az alapanyagtértől D-DNY irányban lévő 4. és 5. mérőpontokon, az alapanyagtéren végzett erős porzást okozó tevékenységek és É-ÉK irányú légmozgás miatt a 24 órás mintavételi időtartamon belül jelentős, rövid idejű PM₁₀ koncentráció csúcsok is lehetnek. Ezek azonban, a mérési eredmények alapján *a 24 órás átlagok határérték feletti értékét nem okozzák.*

Az alapanyagtéren kívüli, a Zrt. által üzemeltetett technológiai berendezések levegőszennyezettségre vonatkozó káros hatásait, melyek a környezeti levegőben határérték vagy tervezési irányérték feletti koncentrációkat okoznának, a mérési eredmények alapján nem azonosítottak.

Az NO₂-re vonatkozó mérések

A 2013. augusztus 21. és szeptember 8. illetve november 18. és december 5. közötti időszakokban a hatóság méréseket végzett NO₂-re vonatkozóan. Megállapítható, hogy a vizsgálat időszakokban a 3. mérési pont környezetében volt a legmagasabb az NO₂ illetve NO_x terhelés, amely döntően a területen történő teherautó-forgalomnak köszönhető. A 24 órás átlagok tekintetében határérték vagy tervezési irányérték túllépés egyik mérőponton sem fordult elő.

Az óras átlagértékek esetében az alapanyagtéren, a 3. mérőpont környezetében 2 alkalommal fordult elő NO₂ határérték túllépés, míg az NO_x-re vonatkozó tervezési irányérték túllépés gyakrabban, a két negyedévben összesen 26 alkalommal történt.

A formaldehidre vonatkozó mérések

A formaldehid tekintetében, a két mérési pont környezetében a tervezési irányértéknél (12 µg/m³) jóval kisebb, kimutatási határ közeli (0,1 µg/m³) terheltségi szinteket mértek. Ez alapján nagy biztonsággal kijelenthető, hogy a Zrt. által üzemeltetett technológiák káros, tervezési irányérték feletti formaldehid levegőszennyezettségét nem okoznak.